

Rosh Chodesh

Sefer Ha-kuzari 3:5

Those three times of daily prayer are the fruit of his day and night, and the Sabbath is the fruit of the week, because it has been appointed to establish the connexion with the Divine Spirit and to serve God in joy, not in sadness, as has been explained before. All this stands in the same relation to the soul as food to the human body. Prayer is for his soul what nourishment is for his body. The blessing of one prayer lasts till the time of the next, just as the strength derived from the morning meal lasts till supper. The further his soul is removed from the time of prayer, the more it is darkened by coming in contact with worldly matters. The more so, as necessity brings it into the company of youths, women, or wicked people; when one hears unbecoming and soul-darkening words and songs which exercise an attraction for his soul which he is unable to master. During prayer he purges his soul from all that passed over it, and prepares it for the future. According to this arrangement there elapses not a single week in which both his soul and body do not receive preparation. Darkening elements having increased during the week, they cannot be cleansed except by consecrating one day to service and to physical rest. The body repairs on the Sabbath the waste suffered during the six days, and prepares itself for the work to come, whilst the soul remembers its own loss through the body's companionship. He cures himself, so to speak, from a past illness, and provides himself with a remedy to ward off any future sickness. This is almost the same as Job did with his children every week, as it is written: 'It may be that my sons have sinned' ([Job 1:5](#)). He, then, provides himself with a monthly cure, which is 'the season of atonement for all that happened during this period,' viz. the duration of the month, and the daily events, as it is written: 'Thou knowest not what a day may bring forth' ([Proverbs 27:1](#)) He further attends the Three Festivals and the great Fast Day, on which some of his sins are atoned for, and on which he endeavours to make up for what he may have missed on the days of those weekly and monthly circles.

Background

1 שמות יב

א ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר. ב החודש הזה לכם ראש חודשים: ראשון הוא לכם לחודשי השנה.

Shemot 12 1-2

And God said to Moshe and to Aharon, in the land of Egypt, saying: This month is for you the head of the months. The first it is for you for the months of the year:

2 במדבר י:

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חודשיכם ותקעתם בתצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יקנן אלהיכם:

Bemidbar 10:10

And on the day of your joy and on your appointed days and on your heads of the month [*roshei hodsheichem*] you will blast on the trumpets over your burnt offerings and over your peace offerings, and they will be for you for a memory before your God, I am the Lord your God:

3 במדבר כח: יא יד

וּבְרֵאשֵׁי הַקֹּדְשִׁים תִּקְרְבוּ עֲלֵהּ... זֹאת עֲלֵת הַקֹּדֶשׁ בְּקֹדְשׁוֹ לְקֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה

Bemidbar 28:11-14

And on your new months you will sacrifice a burnt offering... This is the burnt offering of each new month for the months of the year.

4 במדבר כח: טו

וְשַׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לִיקָקָק עַל עֲלֵת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:

Bemidbar 28:15

And a single male goat for a sin offering for God, in addition to the daily burnt offering, shall be done and its libation.

5 חולין ס:

רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב: 'ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים' וכתיב: 'את המאור הגדול ואת המאור הקטן'! אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה: לכי ומעטי את עצמך! אמרה לפניו: רבש"ע, הואיל ואמרת לפניך דבר הגון, אמעיט את עצמי? אמר לה: לכי ומשול ביום ובלילה. אמרה ליה: מאי רבותיה? דשרגא בטיהרא מאי אהני? אמר לה: זיל, לימנו בך ישראל ימים ושנים. אמרה ליה: יומא נמי, אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא, דכתיב 'והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים'. זיל. ליקרו צדיקי בשמירך: יעקב הקטן שמואל הקטן דוד... הקטן. חזייה דלא קא מיתבא דעתה. אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח. והיינו דאמר ר"ש בן לקיש: מה נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר בו 'לה'?' אמר הקדוש ברוך הוא: שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח.

Chullin 60b

Rabbi Shimon ben Pazi cast [two verses against each other]. It is written "And God made the two great lights" and it is written "The great light and the small light"! The moon said before the Holy One Blessed Be He: Master of the World, can two kings share a single crown? He said to her: Go diminish yourself! She said before him: Master of the world, Because I said before you a proper thing, shall I diminish myself? He said to her: Go and rule in the day and in the night. She said to him: What is the gain in it? For a candle in the bright daylight, what benefit does it give? He said to her: Go, that Israel will count days and years through you. She said to him: Days too? It is impossible that they not count through him [the sun] the seasons, as it is written "and they will be for signs and for festivals and days and years". [He said to her:] Go, let the righteous be called by your name: Yaakov the small, Shemuel the small, David...the small. He saw that

her mind was unsettled. Said the Holy One Blessed Be He: Bring an atonement for Me, that I diminished the moon. And that is what Rav Shimon ben Lakish said: How is the goat of Rosh Chodesh different, that "for God" is said regarding it? The Holy One Blessed Be He said: This goat will be an atonement for my diminishing the moon.

6 ישעיהו ל:כו

והיה אור הלבנה כאור החמה...

Yeshayahu 30:26

And the light of the moon will be like the light of the sun...

7 רב חיים ויטל, עץ חיים, שער מיעוט הירח

ותכלית גידול שלה הוא ש...ישתמשו ב' מלכים בכתר א' שהוא מה שקטרגה הירח כנודע.

Rav Chayim Vital, Etz Chayim, Sha'ar Mi'ut Ha-Yarei'ach

The purpose of her [the feminine's] development is that...two kings [masculine and feminine] will share one crown, which is what the moon [first] argued about, as is known...

8 מלכים ב ד:כג

וַיֹּאמֶר מְדוּעַ אֲתִי אֶתְּ הַלְכְתִּי הַלְכְתִּי אֵלָיו הַיּוֹם לֹא חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת...

Melachim II:4:23

And he said, 'Why are you going to him today? It's not [Rosh] Chodesh and not Shabbat.'...

9 פסחים עז.

דראש חדש איקרי מועד

T. Pesahim 77a

For Rosh Chodesh is called a mo'ed.

Performing Work on Rosh Chodesh

11 יחזקאל פרק מו:א,ג

(א) כה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹוֹק שְׁעַר הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבַיּוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתַּח: ...
(ג) וְהִשְׁמַחוּ עִם הָאָרֶץ פֶּתַח שְׁעַר הַיְיָ בַּשְּׁבִיטוֹת וּבְחֹדְשֵׁי לִפְנֵי יְקֹוֹק:

Yehezkel 46:1,3

Thus said the Lord God: the gate of the inner courtyard facing East will be shut the six days of work, but on the Shabbat day it will be opened and on the day of the month it will be opened: And the people of the land will bow down at the opening of this gate on Sabbaths and on [new] months before God:

12 ישעיהו סו:כג

וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבוֹא כָּל בְּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי

Yeshayahu 66:23

And it will be every month in its [new] month and every Shabbat in its Sabbath all flesh will come to bow down before Me.

Labor

13 שמואל א פרק כ

(יח) וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֹר חֹדֶשׁ וְנִפְקַדְתָּ כִּי יִפְקַד מוֹשְׁבֵיךָ: (יט) וְשִׁלְשֶׁת תֵּרַד מְאֹד וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבְּתָ אֶצְל הָאֶבֶן הָאֵזֶל:

Shemuel I 20:18-19

And Yehonatan said to him, 'Tomorrow is [Rosh] Chodesh and you[r absence] will be noticed, because your seat will be noted: And on the third day you will go down a lot and you will come to the place where you hid on the day of work and you will sit by the stone of Ezel:

14 רד"ק שמואל א פרק כ

כי נראה שהיה מנהגם שלא לעשות מלאכה בראש חודש כמו שהוא מנהג הנשים היום ואפשר כי מפני קרבן ראש חודש היו רבים פנויים ממלאכתם ובאים להשתחות לפני ה' וכן נראה בנבואת יחזקאל לעתיד:

Radak Shemuel I 20

For it seems that it was their custom not to do labor on Rosh Chodesh as is the custom of women today. And it may be that on account of the Rosh Chodesh sacrifice, many were free from their labor and coming to bow before God, and so it seems in the prophecy of Yehezkel for the future:

15 טורי אבן מסכת מגילה דף כב עמוד ב

ול"נ דר"ה אסור בעשיית מלאכה מדינא אפי' לזכרי' בזמן שבהמ"ק קיים מפני המוספין שקריבי' בו שהן לכל ישראל. . .

Turei Even Megillah 22b

And to me it seems that Rosh Chodesh is prohibited in doing work as a matter of law even for males in the time that the temple is extant, because of the additional sacrifices that were sacrificed on it, that they are for all of Israel.

16 תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יח עמוד א

ראש חודש יוכיח שיש בו קרבן מוסף ומותר בעשיית מלאכה

Talmud Chagigah 18a

Rosh Chodesh will prove it, for it has an additional offering, but is permitted in performing labor

17 מגילה כב :

ת"ש זה הכלל כל שיש בו ביטול מלאכה לעם כגון תענית צבור ותשעה באב קורין ג' ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ראשי חודשים וחולו של מועד קורין ד'

Megillah 22b

Come and learn: This is the rule, [on] every [day] that has in it [an element] of taking people away from labor [if the Torah reading is extended], such as a public fast day and the ninth of Av, we read three [aliyot]. And if it doesn't entail taking people away from labor, such as Rosh Chodesh and Hol haMoed, we read four.

Yom Tov for Women

18 שמות לב:ב ג

ב ויאמר אלהם, אהרן, פרוקו נזמי הזהב, אשר באזני נשיכם ובגנתיכם; והביאו, אלי ג ויתפרקו, כל העם, את נזמי הזהב, אשר באזניהם; וביאו, אל אהרן..

Shemot 32:2-3

And Aharon said to them: Remove the rings of gold that are in the ears of your wives, your sons, and your daughters and bring [them] to me: And all the people removed the gold rings that were in their ears and brought [them] to Aharon:

19 פרקי דרבי אליעזר (היגר) "חורב" פרק מד

שמעו הנשים ולא קבלו עליהם ליתן נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להם אתם רוצים לעשות שקוץ ותועבה, שאין בו כח להציל לא שמעו להם, ונתן הב"ה שכרן של נשים בעה"ז ובעה"ב, ומה שכר נתן להם ** לעה"ז שהן משמרות ראשי חודשים, שנ' המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר נעוריך,

Pirkei deRabbi Eliezer Horev 44

The women heard and did not take it upon themselves to give their rings to their husbands. Rather, they said to them, 'You want to do a depolrable [thing] and an abomination, that does not have strength to save!' They did not hear them and the Blessed One gave reward to women in this world and in the world to come. What reward did he give them for this world? That they would keep Rosh Chodesh, as it is said (tehillim 103:5) 'Who satisfies with good your adornment, your youth will be renewed like a vulture.'

20 טור אורה חיים הלכות ראש חודש סימן תיז

ושמעתי מאחי הר"י טעם לדבר לפי שהמועדים נתקנו כנגד אבות ... וי"ב ראשי חודשי השנה שגם הם נקראים מועדים כנגד י"ב שבטים וכשחטאו בעגל ניטלו מהם וניתנו לנשותיהם לזכר שלא היו באותו חטא:

Tur Orah Hayyim Hilchot Rosh Chodesh 417

And I heard from my brother the Ri a reason for the matter, since the festive days were enacted corresponding to the fathers... And twelve Rosh Chodesh [days] of the year that

also they are called festive days corresponding to the twelve tribes. And when they sinned with the calf, they [Rosh Chodesh days] were taken away from them and were given to their wives as commemoration that they [the women] were not in the same sin:

21 ספר אור זרוע חלק א הלכות גדה סימן שס

ואמר בפרקי דר"א גבי ההיא דמסיק שהקב"ה נותן להן לנשים שכר לשמור ראשי חדשים על שלא חטאו במעשה עגל. ולע"ל הקדוש ברוך הוא מחדש אותן כעין ראשי חדשים שנא' כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה [אשר אני עושה עומדים לפני] וגו' (יש' סו: כב) תתחדש כנשר נעורייכי (תה' קג:ה) תדע לך שכל חודש וחודש האשה מתקדשת וטובלת וחוזרת לבעלה והיא חביבה עליו כיום החופה. כשם שהלבנה מתחדשת בכל ראש חודש והכל מתאווין לראותה כך האשה כשהיא מתחדשת בכל חודש בעלה מתאוה עליה וחביבה עליו כאשה חדשה.

Or Zarua I Laws of Niddah 66

And he said in Pirkei deRabbi Eliezer regarding this, that he concluded that the Holy One Blessed Be He gave to women a reward to keep Rosh Chodesh on account of their not sinning in the matter of the calf. And for the future to come the Holy One Blessed Be He renews them like Rosh Chodesh as is written, "for like the new skies and the new land [that I make stand before me]"(Yeshayahu 66:22) ... "your [youth] will be renewed like a vulture" (Tehillim 103:5). Know you that every single month a woman sanctifies herself and immerses and returns to her husband and she is dear to him like the day of the chuppah. Just like the moon renews herself every Rosh Chodesh and everyone desires to see her, so too the woman when she is renewed every month, her husband desires her and she is dear to him as a new woman.

22 ספר אבודרהם סדר ראש חודש

ובמדרש אומר על שם שנזדרזו הנשים לנדבת המשכן שנאמר ויבאו האנשים על הנשים והוקם באחד בניסן ולא רצו להביא נזמיהן לעגל נתן להם שכרן שהן משמרות ראשי חדשים.

Sefer Avudraham Order of Rosh Chodesh

And in the midrash it says that because women were quick to donate to the mishkan, as it is written "and the man came in addition to the women". And it [the mishkan] was established on the first of Nissan. But [women] did not want to bring their rings to the calf, so God gave them their reward that they should keep Rosh Chodesh.

Women and Work on Rosh Chodesh

23 רש"י מגילה כב:

... שאין הנשים עושות מלאכה בהן.. ושמעתי מפי מורי הזקן ז"ל שניתנה להם מצוה זו בשביל שלא פירקו נזמיהן בעגל...

Rashi Megillah 22b

...For women do not perform labor on them [Rosh Chodesh]... and I heard from my teacher the elder of blessed memory that this mitzvah was given to them because they did not remove their rings for the calf...

Labelling

24 תוספות מגילה כב: ד"ה ושאין

...דודאי מותר הוא בעשיית מלאכה לאנשים אבל נשים אסורות במלאכה לפי שלא פרקו נזמיהן במעשה העגל :

Tosafot Megillah 22b s.v. veshe-ein

...For certainly it is permissible for men performing labor but women are prohibited from labor because they did not remove their rings in the deed of the calf.

25 תוספות חגיגה יח. ד"ה ראש חודש יוכיח

...נשים דנוהגות שלא לעשות מלאכה

Tosafot Hagigah 18a s.v. Rosh Chodesh will prove it

...Women who practice not to perform labor on Rosh Chodesh...

26 תוספות ר"ה כג .

לא היו רגילין לעשות מלאכה בר"ח ... ורגילין לומר שהוסיף המקום י"ט לנשים בר"ח בשכר שלא נתרצו על מעשה העגל ...

Tosafot Rosh HaShanah 23a

They were not accusotmed to perform labor on Rosh Chodesh...and they customarily say that God added a yom tov for women on Rosh Chodesh in reward for not being appeased in the deed of the calf.

In Practice

27 תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פרק ד

נשיי דנהיגין דלא למיעבד עובדא ... יומא דירחא מנהג

Talmud Yerushalmi Pesahim 4

Women that practice a custom not to perform labor...on Rosh Chodesh it is a [valid] custom

Scope

28 בית יוסף אורח חיים סימן תיז

ואפשר דמעיקרא הכי קבילו עלייהו לשנותו מחול ממש ולא ליאסר במלאכות שאינן עושות להשתכר

Bet Yosef Orah Hayyim 417

And it could be that from the outset they accepted it thus, to make it different from a fully regular day, and not to prohibit labors that they do not do for a fee

29 שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תיז סעיף א

הגה: ואם המנהג לעשות מקצת מלאכות ולא לעשות קצתן, אזלינן בתר המנהג (ב"י).

Shulhan Aruch Orah Chayyim Hilchot Rosh Chodesh 417 a

Gloss: And if the custom is to perform a few labors and not to perform a few of them, they follow the custom

ולפי זה נראה דודאי ליכא איסורא לנשים אם יעשו מלאכה כדקא סלקא דעתך בקושיא ע"פ דברי התוספות דליתא אלא הקדוש ברוך הוא נתן להם שכרן שיהיו משמרות ראש חדש שלא יוכל בעלה לכופה לעשות מלאכה

Bach Orach Chayyim 417

And according to this it seems that certainly there is no prohibition for women if they perform labor...for it is only because God gave them reward that they will be keeping Rosh Chodesh, [meaning] that her husband cannot force her to perform labor

31 ביאור הלכה סימן תיז סעיף א ד"ה * והנשים שנוהגות

שכל אשה צריכה לקבל עליה מנהג זה היינו דאינה רשאה עכ"פ לעשות יום זה כחול ממש לעסוק בכל המלאכות דלענין זה מצוות ועומדות מימים קדמונים אבל לענין שלא תעסוק בשום מלאכה תלוי הדבר במנהגה ואם משעה שגדלה נהגה לעשות מקצת מלאכות אין לאסור עליה שעל זה אינה מצווה כלל שבזה לא היה מעולם מנהג שיהיה לכל ישראל וגם בימים קדמונים יש שנהגו לעשות קצת מלאכות ויש שקדשו עצמם ולא עשו בשום מלאכה ...

Beur Halachah 417 1 s.v. And the women who practice

That every woman needs to take upon herself this custom, it is that she is not permitted in any event to make this day like a full work day to be occupied with all labors, for for this matter women stand commanded from ancient days. But that she not occupy herself with any labor, that matter depends on her custom. And if from the time she grew up she had the custom to perform some labors, one should not prohibit her, for on this she is not commanded at all. For in this [desisting from labor] there was never a unified custom for all of Israel and even in ancient days there were those who practiced doing a few labors and there were those who sanctified themselves and didn't do any labor on them...

32 ערוך השולחן אורח חיים סימן תיז י

נשים העוסקות באומנות עושות מלאכה וצ"ל דלא קבילו עלייהו להפסיד פרנסתן:

Aruch haShulchan Orach Chayyim 417 10

Women who are occupied with a trade perform labor. And one must say that women did not take upon themselves to lose their livelihood.

Types of Labor

33 ילקוט יוסף שבת ה הערות סימן תיז דיני ערב ראש חודש

ושאלתי למרן אאמו"ר שליט"א והשיב לי, דיש להקל בזה במקום צורך, דכיון שכיום מציינו שנשים רבות לא נהגו להקפיד בכל זה, [ראה בהערה הנ"ל], לפיכך במכונת כביסה אוטומטית שאין בה טירחא מרובה כל כך, יש להקל גם לאותן נשים שנוהגות שלא לעשות מלאכה בראש חודש.

Yalkut Yosef Shabbat 5 Notes 417

And I asked our master and he responded to me that one may permit this in a place of need, since we have found that many women are accustomed not to be particular about all this...Therefore with an automatic laundry machine that doesn't entail much excessive burden, one can permit even to those women who customarily do not perform labor on Rosh Chodesh.

Other Observances

Ya'aleh Ve-yavo

34 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד ב

אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל: טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפלה מחזירין אותו, בברכת המזון אין מחזירין אותו. אמר ליה רב אבין לרב עמרם: מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון? אמר ליה: אף לדידי קשיא לי, ושאלתיה לרב נחמן, ואמר לי: ...תפלה דחובה היא מחזירין אותה; ברכת מזונא, דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אין מחזירין אותו.

Talmud Berachot 49b

Rav idid son of Avin said Rav Amram said Rav Nahman said Shemuel said: If someone made a mistake and did not mention Rosh Chodesh in shemone esrai, we make him go back. In birkat hamazon, we do not make him go back. Rav Avin said to Rav Amram: What's the difference between prayer and birkat hamazon? He said to him: For me too it was difficult and I asked it of Rav nahman and he said to me...Prayer, which is obligatory, we make one go back. Birkat hamazon, when if he wants he eats and if he wants he does not eat, we don't make one go back...

35 שו"ת יביע אומר חלק ו אורח חיים סימן יח

כלל העולה שאשה שטעתה בתפלתה, ולא אמרה יעלה ויבא בשחרית או במנחה, וכן אם שכחה לשאול טל ומטר ונזכרה בסיום תפלתה, צריכה לחזור ולהתפלל כתקנת חז"ל, שדין האשה בתפלה כדין האיש לכל ענין. ומ"מ יותר נכון שתתנה ותאמר לפני שתחזור: אם אני חייבת לחזור הריני חוזרת ומתפללת לשם חובה, ואם לאו תהיה לנדבה .

Responsa Yabi'a Omer 6: Orach Chayyim 18

The rule that emerges is that a woman who made a mistake in her prayer and did not say ya'ale veyavo in shacharit or mincha...and she remembered at the end of her tefillah, she needs to go back and pray like the enactments of our sages, for the law of a woman in prayer is like the law of a man in every respect. And in any case it is better that she make a conditional statement before she goes back: If I am obligated to go back, behold I am going back and praying [again] as an obligation, and if not [and my prayer already counted] it will be as a voluntary prayer.

Mourning Practices and Fasting

36 מגילת תענית (ליכטנשטיין) המגילה

מן ריש ירחא דניסן עד תמניא ביה...דילא למספד .

Megilat Ta'anit

From Rosh Chodesh Nissan till the eighth day...that one may not eulogize

37 תלמוד בבלי מסכת תענית דף יז עמוד ב

ראש חדש דאורייתא הוא

Ta'anit 17b

Rosh Chodesh is on a Torah level!

38 משנה מסכת מועד קטן פרק ג

בראשי חדשים בחנוכה ובפורים מענות ומטפחות בזה ובזה (אבל) לא מקוננות נקבר המת לא מענות ולא מטפחות

Misnah Mo'ed Katan 3:9

On Rosh Chodesh and Hanukah and Purim women dirge in unison and clap, but do not dirge responsively. When the dead has been buried they do not dirge in unison or clap.

39 משנה מסכת תענית פרק ב

אין גוזרין תענית על הצבור בראש חודש

Mishnah Ta'anit 1:10

We do not make a decree on the public to begin a public fast on Rosh Chodesh.

Festive Meal

40 ספר הרוקח הלכות ראש חודש סימן רכח

והא דאמר בפרק ג' שאכלו ר"ח אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל פירוש אי בעי אכיל שיתחייב זימון אבל פירות ובשר יאכל .

Rokeach Rosh Chodesh 228

That which he said, "Rosh Chodesh, if he wants he eats and if he wants he does not eat," its explanation is that if he wants he eats [bread] such that he will become obligated in zimmun [birkat hamazon], but fruits and meats he must eat.

41 ספר כלבו סימן מג

...ונהגו כל ישראל לעשות סעודה גדולה משאר הימים מפני כבוד היום שהוא כפרה לישראל ... ובפרקי דר' אליעזר מצינו מנהג גדול בישראל שעושין סעודה בראשי חדשים ובימים טובים כדי שנזכור תפלת המוספין ושאסור ראש חדש בעשיית מלאכה לנשים ויום טוב אף לאנשים ...

Kolbo 43

...And all of Israel is accustomed to make a meal bigger than on other days because of the honor of the day, which is an atonement for Israel...And in Pirkei deRabbi Eliezer we found a great custom in Israel that we make a festive meal on Rosh Chodesh and on holidays in order that we remember the mussaf prayer and that Rosh Chodesh is prohibited in performing labor for women, whereas on Yom Tov [the labor prohibition] is also for men.

Blessing Rosh Chodesh

42 תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין פרק ה הלכה ג

וא"ר יסא כגון אנא דמן יומי לא צלית מוספא מן דלא ידע אימת ירחא .

Talmud Yerushalmi Sanhedrin 5:3

Rav Yose said: Like me that in all of my days I did not pray musaf without knowing when is the [new] moon

מה שנהגו בליל הכנסת ראש חדש בתפלת ערבית קודם תפלת לחש שהחזן מכריז ראש חדש והצבור עונין לששון ולשמחה... כדי שיהא אדם זכור להתפלל יעלה ויבוא ועוד מפני הנשים להיות זריזות להפסיק מלאכתן וכן מה שמכריזין אותו בשבת שלפני ראש חודש ...

Shibolei Haleket 170

That which they practice on the eve of Rosh Chodesh in Ma'ariv before the silent 'amida, that the hazzan announces Rosh Chodesh and the congregation responds 'for joy and happiness', is so that men will remember to say ya'aleh veyavo and further so that women can be quick to cease performing their labor. And so too [is the case of] announcing it on the Shabbat before Rosh Chodesh....

About Hallel

44 פסחים קיז.

וחכמים אומרים נביאים שביניהן תיקנו להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהם לישראל ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן:

Pesachim 117a

The Sages said: The prophets among them established that Israel should recite Hallel at every chapter of time and upon every trouble, may it not come upon them. And when they are redeemed, they recite it on their redemption.

45 תלמוד בבלי מסכת ערכין דף י ע"א

... דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל שמונה ימי החג ושמונה ימי חנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום טוב (הראשון) של עצרת, ובגולה עשרים ואחד תשעה ימי החג ושמונה ימי חנוכה ושני ימים טובים של פסח ושני ימים טובים של עצרת.

Talmud Bavli Massechet Erchin 10a

Rabbi Yochanan said in the name of Rabbi Shimon ben Yehotzadak: An individual recites the complete *Hallel* on 18 days [throughout the year] - the 8 days of Chag (Succot), 8 days of Chanuka, the first day of Pesach, and the festival of Atzeret (Shavuot). And in exile (outside of the Land of Israel) 21 days - the 9 days of Chag, 8 days of Chanuka, the first two days of Pesach, and the two days of Atzeret.

Abbreviated Hallel

46 ערכין י.

ראש חודש דאיכרי מועד לימא? לא איקדיש בעשיית מלאכה דכתיב (ישעיהו ל, כט) "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג." לילה המקודש לחג טעון שירה ושאיין מקודש לחג אין טעון שירה.

Arachin 10a

...So then (we should say it on) Rosh Chodesh, which is called a *moed*?! It was not sanctified with a (prohibition against) doing work, as it is written (Yeshayahu 30, 29) "This song will be for you like a night that was sanctified as a festival." When the time is sanctified

as a festival [and work is prohibited] it requires *shira*; and when it is not sanctified as a festival it does not require *shira*.

47 תלמוד בבלי מסכת תענית דף כח ע"ב

רב איקלע לבבל חזינהו דקא קרו הלילא בריש ירחא סבר לאפסוקינהו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר שמע מינה מנהג אבותיהם בידיהם. תנא יחיד לא יתחיל ואם התחיל גומר:

Ta'anit 28b

Rav arrived in Bavel and saw that they read *Hallel* on the New Moon (Rosh Chodesh). He thought he should stop them, but since he saw that they skipped sections he said, "You can see from this that they are acting in accordance with the custom of their fathers."

48 תוספות ערכין י. ד"ה י"ח

"... כיון דשמע דקמדלגי אמר מנהג אבותיהם בידיהם" משמע שרב היה סבור שלא היו אומרים אותו כלל וא"כ ודאי מה שאנו אומרים אותו אינו אלא מנהג בעלמא ואינו חובה כמו בי"ח ימים ומ"מ אומר ר"ת דצריך לברך עליו דכך משמע הך דסבר לאפסוקינהו כא] (דכיון) שמברכין עליו דאל"כ מיד שראה רב שלא ברכו לפניו מיד היה יכול להבין שלא היה חובה אלא מנהג...

Tosafot Arachin 10a s.v. 18

"Since he heard that they skipped, he said 'their forefather's custom is in their hands.'" It sounds as though Rav thought that people did not recite Hallel at all, and if so, it is certain that that which we say is merely a custom and not obligatory like in the eighteen days. In any case, Rabbeinu Tam says that one must recite a beracha over it for thus it sounds, for he [Rav] thought to stop them because they recited a beracha over it. For were it not so, the moment Rav saw that they did not recite a beracha before it [Halle on Rosch Chodesh], he would have instantly been able to understand that it was not [treated as obligation] but as custom...

49 רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה טז

כל דבר שהוא מנהג אף על פי שמנהג נביאים הוא כגון נטילת ערבה בשביעי של חג ואין צריך לומר מנהג חכמים כגון קריאת הלל בראשי חדשים ובחולו של מועד של פסח אין מברכין עליו

Rambam Berachot 11:16

Every matter which is a custom, even if it is a custom of the Prophets, like taking the willow on Hoshana Rabba, and it goes without saying a custom of the sages, such as reciting Hallel on Rosh Chodesh and Chol Ha-mo'ed of Pesach, one does not recite a beracha over it.

50 רי"ף מסכת שבת דף יא עמוד ב

תנא יחיד לא יתחיל ואם התחיל גומר הילכך אי בעי יחיד למיקרי הלל בראש חדש קרי ליה בלא ברכה ומדלג:
דלוגי:

Rif Shabbat 11b

It is taught: An individual should not begin [Hallel] and if he began it, he finishes it. Therefore, if an individual wishes to recite Hallel on Rosh Chodesh, he recites it without a beracha, and abbreviates it.

51 שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכב:ב

וקורים הלל בדילוג, בין יחיד בין צבור. וי"א שהצבור מברכין עליו... והיחיד אין מברך עליו. ויש אומרים שאף הצבור אין מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף, וזה דעת הרמב"ם וכן נוהגין בכל א"י וסביבותיה. הגה: ויש אומרים דגם יחיד מברך עליו (טור בשם הרא"ש ור"ת). וכן נוהגין במדינות אלו. ומ"מ יזהר אדם לקרות בצבור כדי לברך עליו עם הצבור.

Shulchan Aruch OC 422:2

They recite Hallel be-dilug, whether the community or an individual. There are those who say that the congregation recites a beracha over it...but the individual does not recite a beracha over it. There are those who say that even the congregation should not recite a beracha over it, neither at the beginning nor at the end, and this is Rambam's view and thus we practice in all of the Land of Israel and its surroundings. Rema: There are those who say that also an individual recites a beracha over it. So they practice in these lands. In any case, a person should take care to recite it communally in order to recite a beracha over it with the congregation.

52 ביאור הלכה תכב:ב

ומסתברא עוד דגם בהלל דר"ח לפי מנהגינו דמברכין על ההלל דגם אשה יכולה לברך וכמו אנשים... ובסידור יעב"ץ כתב דאין לנשים לברך על הלל דר"ח ולא נהגו כוותיה:

Bei'ur Halacha 422:2

It makes sense that for *Hallel* on Rosh Chodesh when it is our custom to recite a blessing, a woman may also recite a blessing like men, similar to what Tosfot write in Erchin 10. And in the siddur of Yavetz he wrote that women should not recite a blessing over *Hallel* on Rosh Chodesh, but they did not act in accordance with his opinion.